

*Detta är ett utdrag ur boken "Nada" av Carmen Laforet,
utkommen 2017 på bokförlaget Komet.*

I

EFTERSOM DET HADE VARIT SVÅRT att få tag på en biljett i sista stund, kom jag till Barcelona vid midnatt, med ett annat tåg än det jag hade angett, och det var ingen där för att möta mig.

Det var första gången jag reste ensam, men jag var inte rädd; tvärtom kändes den här stora friheten mitt i natten som ett roligt och spännande äventyr. Blodet hade återigen börjat cirkulera i mina domnade ben efter den långa och tröttsamma resan, och med ett förundrat leende betraktade jag den stora Estación de Francia, klungorna av människor som väntade på expresståget och alla dem som likt mig kommit med det tre timmar försenade tåget.

Den säregna lukten, det höga sorlet och det alltid lika sorgsna ljuset hänförde mig, eftersom allt sveptes in i det underbara faktum att jag äntligen hade kommit till storstaden, mina drömmars okända och därför åtrådda mål.

Som en droppe i strömmen följde jag flödet av jäktade människor, som belamrade med resväskor vältrade sig mot utgången. Mitt bagage bestod av en mycket tung koffert – nästan helt full med böcker – och jag bar den själv med all min ungdoms styrka och ivriga förväntan.

En havsbris, tung och sval, fyllde mina lungor med den första omtumlande upplevelsen av staden: en enda massa av sovande hus, igenbommade affärer och gatlyktor som påminde om vaktposter omtöcknade av ensamhet. I ett djupt och skälvande andetag hördes gryningens viskning- ar. Helt nära, mittemot de mystiska gränder som leder in till El Borne, precis bakom mig, inför mitt upphetsade hjärta, låg havet.

Jag måste ha tett mig som en märklig figur med min glada uppsyn och min gamla kappa som snärjde sig runt benen i vinden, medan jag misstänksamt försvarade min resväska mot alla inställsamma *camàlics* som ville hjälpa mig att bära den.

Jag kommer ihåg att jag efter några minuter befann mig ensam på den breda trottoaren, eftersom alla andra hade sprungit efter någon av de få taxibilarna eller kämpat för att klänga sig fast vid en spårvagn.

En av de gamla hästdroskor som efter kriget återigen hade tagits i bruk stannade in framför mig och jag tog den utan att tveka, till förtret för den herre som viftande med sin hatt kom störtande efter den.

Den natten åkte jag i det rangliga fordonet längs breda, tomma gator genom stadens ständigt upplysta hjärta, så som jag alltid hade drömt om att det skulle vara, på en färd som kändes kort men som för mig fylldes av skönhet.

Droskan körde runt Plaza de la Universidad, och jag minns att den vackra universitetsbyggnaden berörde mig som en högtidlig välkomsthälsning.

Vi körde in på gatan där mina släktingar bodde, Calle Aribau, med sina ännu i oktober grönskande plataner och med sin tystnad laddad av andhämtningen hos de tusentals

själar som vilade bakom de mörka balkongerna. Vagnshjulen gav upphov till ett kölvatten av oljud som ekade i min hjärna. Plötsligt kände jag hur hela åbäket krängde och gnisslade till. Sedan stannade droskan tvärt.

– Här är det, sa kusken.

Jag tittade upp mot huset som vi stannat till framför. Rader av likadana balkonger, smidda i mörkt järn, följde på varandra och vakade över lägenheternas hemligheter. Jag betraktade dem, men kunde inte gissa vilka jag hädanefter skulle luta mig ut ifrån. Med lätt darrande hand gav jag nattvakten några mynt, och efter att han stängt porten efter mig med ett högljutt skrammel av järn och glas började jag mycket långsamt, släpande på min kappsäck, att gå uppför trapporna.

Omgivningen började så småningom skilja sig från mina fantasier om den; de smala och nötta trappstegen i mosaik, upplysta av det elektriska ljuset, rymdes inte i mitt minne.

Framför dörren in till lägenheten drabbades jag av en plötslig rädsla för att väcka dessa främmande människor – som ju mina släktingar faktiskt var – och jag tvekade en stund innan jag försiktigt ringde på utan att få något svar. Hjärtat började slå hårdare i bröstet och jag ringde på igen. Jag hörde en darrande röst:

– Jag kommer! Jag kommer!

Släpande steg och fumlande händer som låste upp reglarna.

Sedan förvandlades allt till en mardröm.

Framför mig öppnade sig en hall, upplyst av en ensam och klen glödlampa i en av armarna i den praktfulla lampkrona som hängde i taket, täckt av spindelväv. I den mörka

bakgrunden stod möbler staplade på varandra, som inför en flytt. Och i förgrunden något svartvitt i form av en skröplig liten gumma, klädd i nattlinne och med en sjal över axlarna. Jag trodde först att jag hade tagit fel våning, men denna ömkliga gamla kvinna log så varmt mot mig att jag blev säker på att det var min mormor.

– Är det du, Gloria? viskade hon.

Oförmögen att tala skakade jag på huvudet, men hon kunde inte se mig i mörkret.

– Kom in, kom in, mitt barn. Vad gör du här? För guds skull, bara inte Augustias märker att du kommer så här sent!

Förbryllad släpade jag in kappsäcken och stängde dörren efter mig. Den stackars gumman började förvirrat mumla något.

– Känner du inte igen mig, mormor? Det är jag, Andrea.

– Andrea?

Hon tvekade, ansträngde sig för att minnas. Det var ledsamt att se.

– Ja, kära mormor, ditt barnbarn... Jag kunde inte komma imorse som jag skrev.

Den gamla hade fortfarande inte förstått vem jag var, när en lång och mager figur i pyjamas kom ut från en av dörrarna i hallen och tog över situationen. Det var Juan, en av mina morbröder. Hans ansikte var insjunket och påminde om en döds-kalle i skenet av takkronans enda glödlampa.

Så snart han hade gett mig några klappar på axeln och kallat mig systerdotter, slog mormor armarna om halsen på mig, och med tårfyllda, klara ögon mumlade hon »stackars liten« gång på gång...

Det låg något ångestladdat över hela den där scenen; i lägenheten rådde en kvävande hetta och luften var unken och stillastående. När jag höjde blicken såg jag att det hade dykt upp några spöklika kvinnor. Jag kunde nästan känna hur håret reste sig när jag skymtade en av dem, iklädd en svart klänning som såg ut som ett nattlinne. Allt hos den kvinnan var hemskt och ovärdat, till och med den grönaktiga tandrad som visade sig i hennes leende. Efter henne kom en hund som gäspade ljudligt, och även den var svart, som en förlängning av hennes sorgliga uppsyn. Senare fick jag veta att det var hushållerskan, men aldrig förr hade någon gjort ett så obehagligt intryck på mig.

Bakom morbror Juan hade det dykt upp en annan kvinna. Hon var ung och mager, och med ett blekt, spetsigt ansikte som omringades av rufsigt, rödaktigt hår och en kraftlöshet som hos ett upphängt lakan fick hon upplevelsen att kännas än mer smärtsam.

Jag stod fortfarande omfamnad av mormor, med hennes huvud mot min axel, och alla dessa figurer tycktes mig lika långsmala och dystra. Långsmala, orörliga och sorgsna, som ljusen på en lantlig likvaka.

– Såja, nu räcker det, mamma, nu räcker det, sa en torr och något bitter röst.

Då förstod jag att det fanns ännu en kvinna bakom mig. Jag kände en hand på min axel och ännu en runt min haka. Jag är lång, men min moster Angustias var ännu längre, och hon tvingade mig att titta upp på henne. Hennes ansiktsuttryck utstrålade ett sorts förakt. Hon hade gråsprängt hår som föll ned över axlarna och en viss skönhet i sitt smala, mörka ansikte.

– Vad du fick mig att vänta imorse, flicka lilla! Hur skulle jag kunna veta att du skulle komma mitt i natten?

Hon hade släppt taget om min haka och tornade upp sig framför mig i sitt långa vita nattlinne och sin blåa morgonrock.

– Herre min Gud, en sådan olycka! En liten barnunge så där, alldeles ensam...

Jag hörde hur Juan grymtade något.

– Jaha, så kom häxan Augustias för att förstöra alltihop! Augustias låtsades inte höra honom.

– Nåväl, du måste vara trött. Antonia, sa hon och vände sig till den svartklädda kvinnan, ni får göra i ordning en säng åt fröken.

Jag var trött, och i det ögonblicket kände jag mig dessutom fruktansvärt smutsig. De där människorna som betraktade mig och befann sig i den där miljön, fördunklad av alla saker, verkade ha återuppväckt värmen och dammet från resan, som jag tidigare hade glömt. Dessutom längtade jag förtvivlat efter att få andas en nypa frisk luft.

Jag lade märke till att den rufsiga kvinnan tittade leende på mig, omtöcknad av sömn, och med samma leende tittade hon också på min kappsäck. Det fick mig att titta åt samma håll, och min reskamrat gjorde ett ganska ömkansvärt intryck i all sin lantliga hjälplöshet. Brungrå och hophållen av remmar utgjorde den vid min sida mittpunkten för denna märkliga sammankomst.

Juan gick fram till mig:

– Andrea, har du träffat min fru?

Och med händerna på hennes axlar föste han fram den okammade kvinnan.

– Jag heter Gloria, sa hon.

Jag såg att mormor tittade på oss med ett ängsligt leende.

– Nej, vet ni vad? Vad är det för sätt, att ta i hand? Krama varandra, flickor... Så där, ja!

Gloria viskade i mitt öra:

– Är du rädd?

Och just då kände jag mig nästan rädd, eftersom jag såg att Juan gjorde nervösa grimaser och bet sig i kinderna. Det var hans försök att le.

Då tog moster Angustias till orda igen.

– Då så! Till sängs, det är sent.

– Jag skulle gärna vilja tvätta mig lite, sa jag.

– Hur sa? Tala högre. Tvätta dig?

Angustias spärrade upp ögonen och tittade förvånat på mig. Hon och alla de andra.

– Här finns inget varmvatten, sa Angustias till slut.

– Det gör inget...

– Och du vågar dig på att ta en dusch så här dags?

– Ja, sa jag, ja.

Vilken lättnad det var att känna det kalla vattnet över min kropp! Vilken lättnad att vara utom synhåll för dessa märkliga individer! Det verkade som om man aldrig använde det där badrummet. I handfatets fläckiga spegel – vad ljuset var glämtigt och grönaktigt överallt i huset! – speglades ett lågt tak fyllt av spindelväv, och mellan vattnets glimrande strålar syntes min egen kropp som på tå i det solkiga porslinsbadkaret försökte undvika de smutsiga väggarna.

Badrummet påminde om ett häxhus. De nedsvärtade väggarna bar spår av klolika händer, av desperata skrik. Överallt öppnade flagorna sina tandlösa munnar, drypande av fukt. Över spegeln, eftersom det inte fick plats

någon annanstans, hängde ett makabert stilleben av bleka havsbraxnar och lökar mot en svart bakgrund. Vansinnets leende återspeglades i de krokiga kranarna.

Jag började se konstiga saker, precis som en berusad. Bryskt stängde jag av duschen, den kristallklara och beskyddande förtrollningen, och stod ensam kvar mitt i smutsen.

Jag vet inte hur jag lyckades somna den natten. I rummet de hade tilldelat mig fanns ett stort piano med öppet lock. På väggarna ett antal lampetter – varav några mycket värdefulla. Ett kinesiskt skrivbord, taylor, brokiga möbler. Det såg ut som vindskammaren i ett övergivet palats och var enligt vad jag senare fick veta husets salong.

Likt en kista på en likvaka, omgärdad av sörjande – dessa dubbla rader av nedsuttna länstolar – stod i mitten av rummet en divan täckt av en svart filt, där det var tänkt att jag skulle sova. Eftersom det inte fanns några glödlampor i den stora taklampan hade man ställt ett stearinljus på pianot.

Angustias sa god natt genom att göra korstecknet i min panna, och mormor kramade mig ömt. Jag kände hur hennes hjärta klappade som ett litet djur mot mitt bröst.

– Om du vaknar och är rädd, så ropa på mig, mitt barn, sa hon med sin lätt darrande röst.

Och sedan, med en mystisk viskning i mitt öra:

– Jag sover aldrig, lilla vän. Jag håller alltid på med något här hemma om nätterna. Jag sover aldrig, aldrig någonsin.

Till slut lämnade de mig ensam mitt bland möblernas växande skuggor, som av ljusets låga fylldes av hjärtslag och djupt, intensivt liv. Stanken som man kunde känna i hela

huset kom i en ännu starkare våg. Det luktade smutsig katt. Det kändes som att jag höll på att kvävas, och i en farlig bergsbestigningsmanöver klättrade jag över en stolsrygg för att öppna en dörr som skymtade fram mellan gardiner av sammet och damm. Jag lyckades i den mån möblerna tillät det och kunde konstatera att dörren vette ut mot en av de öppna innergårdar som ger så mycket ljus till husen i Barcelona. Tre stjärnor tindrade där uppe i det mjuka mörkret, och vid deras anblick kände jag en oväntad lust att gråta, som om jag plötsligt fått syn på några gamla vänner från en svunnen tid.

Det pulserande skenet från stjärnorna fick mina förhoppningar från färden, innan jag hade trätt in i denna värld av fördömda människor och möbler, att åter välla över mig. Jag var rädd för att lägga mig i den där sängen som påminde mig om en likkista. Ogripbara fasor måste ha skakat mig när jag släckte ljuset.